



Voornemen en voorstel voor participatie

Nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding Zeeuws-Vlaanderen

Datum	8 november 2023
Status	Eindversie
Versie	1.0



Afkorting

BO
CCS
IEA
GW
KRW
MER
mer
(Ministerie van) BZK
(Ministerie van) EZK
MW
NOZ
NRD
N2000
Ow
PIDI
planMER
projectMER
RCR
VAWOZ
VenP
VB
WOZ

Betekenis

Bestuurlijk Overleg
Carbon Capture and Storage
Integrale Effectenanalyse
Gigawatt
Kaderrichtlijn Water
Milieueffectrapport (het product)
Milieueffectrapportage (de procedure)
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Megawatt
Net op zee
Notitie Reikwijdte en Detailniveau
Natura 2000 (beschermd natuurgebied)
Omgevingswet
Programma infrastructuur duurzame industrie
Milieueffectrapport voor een plan of programma
Milieueffectrapport voor een project
Rijkscoördinatieregeling
Verkenning aanlanding wind op zee
Voornemen en voorstel voor participatie
Voorkeursbeslissing
Wind op zee

Begrippenlijst

In de volgende lijst vindt u de omschrijving van veelvoorkomende vaktermen bij Bureau Energieprojecten: [Begrippenlijst Bureau Energieprojecten \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl/nl/bureau-energieprojecten/begrippenlijst)



Inhoud

1	Inleiding.....	4
2	Voornemen.....	7
2.1	Waarom is er een nieuwe hoogspanningsverbinding nodig?.....	7
2.2	Nut en noodzaak	9
2.3	Doelstelling en opgave	9
2.4	Wat houdt het project in?	10
2.5	Uitgangspunten	10
2.6	Welke locatie- en tracéalternatieven worden onderzocht?	12
2.7	380 kV-hoogspanningsverbinding; uitvoeringsvarianten voor tracé	14
2.8	Wie zijn er bij het project betrokken?	18
2.9	Samenhang met andere projecten	19
2.10	Langetermijnvisie en ruimtelijke borging	21
2.11	Projectprocedure	22
2.12	Formele inspraakmomenten in de procedure	24
2.13	Realisatie.....	25
2.14	Planning	25
3	Participatie	27
3.1	Participatie van groot belang.....	27
3.2	Uitgangspunten voor participatie	27
3.3	Bekendmaking en informatievoorziening.....	28
3.4	We komen graag met u in contact	29
3.5	Omgevingspartijen en participatie-activiteiten in beeld	29
3.6	Participatie activiteiten	32
4	Denk mee, we zien uw reactie graag tegemoet	35
4.1	Waarover kunt u meedenken?.....	35
4.2	Wat gebeurt er met uw inbreng?	35



Inleiding

Netbeheerder TenneT TSO B.V. (hierna TenneT) heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) gevraagd een ruimtelijke procedure te starten voor de aanleg van een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Terneuzen en de hoogspanningsverbinding tussen Borssele en Rilland (Zuid-West 380 kV West). Om deze nieuwe verbinding te realiseren is ook de aanleg van een nieuw 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen nodig. De eerste stap in deze procedure is een (ruimtelijke) verkenning.

Het gebruik en transport van elektriciteit in Nederland neemt al tientallen jaren toe. Het hoogspanningsnet in Nederland wordt steeds zwaarder belast. Door de energietransitie zet deze ontwikkeling de komende jaren versneld door en groeit de vraag naar elektriciteit. In Zeeuws-Vlaanderen leidt de groeiende vraag naar elektriciteit tot knelpunten in het hoogspanningsnet. Een verdere uitbreiding van het bestaande 150kV-hoogspanningsnet is onvoldoende om de leveringszekerheid te garanderen en grote verbruikers op het net aan te sluiten. Hiervoor is een nieuwe 380kV-verbinding van 4-circuits noodzakelijk, om ook de elektrificatie van de industrie in Zeeuws-Vlaanderen te kunnen faciliteren.

Vragen aan de lezer:

Over het project (Hoofdstuk 2):

- Is het project voldoende helder?
- Zijn de uitgangspunten in het voornemen duidelijk?
- Zijn er aandachtspunten die u voor het voornemen al wil meegeven?
- Welke alternatieven zou u onderzocht willen zien?

Over het voorstel participatie (Hoofdstuk 3):

- Is het doel van het Voorstel voor Participatie voldoende helder?
- Geeft dit voorstel voldoende inzicht in hoe u kunt meedenken?
- Sluit het aan op de manier waarop u graag betrokken wilt worden, of heeft u een andere voorkeur?
- Bent u nog niet betrokken en wilt u dat in het vervolg wel zijn?
- Heeft u nog andere suggesties of informatie die u met ons wilt delen?

Wij, het ministerie van EZK en TenneT, vinden het belangrijk dat iedereen die dat wil kan bijdragen aan de plannen voor deze hoogspanningsverbinding en locatie voor een 380/150 kV-hoogspanningsstation, om zo tot een beter project te komen. Daarom nodigen wij burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen uit om mee te denken. Dat kan door een reactie te geven op dit voornemen en voorstel voor participatie. Andere mogelijkheden om mee te denken en te praten vindt u terug in hoofdstuk 3 over participatie.



Leeswijzer

In hoofdstuk 2 leest u wat het project inhoudt. Nut en noodzaak, de opgave en uitgangspunten worden in dit deel uitgelegd. Hoofdstuk 3 beschrijft het voorstel voor participatie in de fase tot en met de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD). Wij geven in dit hoofdstuk de uitgangspunten aan voor participatie en hoe we burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij het project betrekken. Tot slot staat in hoofdstuk 4 informatie over het indienen van een reactie of zienswijze, hoe u kunt meedenken en reageren op het voorstel voor participatie. U vindt er ook onze contactgegevens.



Deel 1:

Het voornemen



2 Voornemen

2.1 Waarom is er een nieuwe hoogspanningsverbinding nodig?

Klimaatdoelstellingen

In 2030 moet Nederland 55% minder broeikasgassen uitstoten vergeleken met 1990. Het streven is zelfs 60% vermindering. In 2050 wil Nederland klimaatneutraal zijn. Dat wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgas in 2050 niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul. Grote bedrijven zoals olieraffinaderijen, staal- en kunstmestfabrieken stoten veel CO₂ uit. Samen is dit meer dan 20 procent van de totale uitstoot van ons land. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat dit moet veranderen: de sector industrie moet vóór 2030 49 procent minder CO₂ uitstoten. Om klimaatverandering te stoppen, is zelfs een CO₂-reductie van minstens 55% nodig. Een van de belangrijkste stappen richting een duurzame industrie is elektrificatie.

Elektrificatie

Op dit moment gebruikt de industrie olie, kolen en aardgas voor veel productieprocessen. Bij de verbranding van deze fossiele brandstoffen komt CO₂ vrij. Elektrificatie houdt in dat fabrieken overstappen op technieken die werken op elektriciteit. Voor de productieprocessen zijn dan geen fossiele brandstoffen meer nodig. De industrie werkt dan op groene stroom of groene waterstof.

Het Nederlandse deel van de Schelde-Deltaregio zorgt voor ongeveer 20% van de Nederlandse industriële CO₂-emissie. Het reductiepotentieel van het industriecluster Schelde-Delta regio is (door Smart Delta Resources) becijferd op jaarlijks 5,6 miljoen ton in 2030, waarvan het grootste deel in de Kanaalzone. Om dit reductiepotentieel te kunnen bereiken, is elektrificatie ook nodig binnen dit industriecluster.

Een industrie die wil werken op elektriciteit, moet die elektriciteit wel geleverd krijgen. Het elektriciteitsnetwerk in ons land is daar nog niet overal voor geschikt. Het gebruik en transport van elektriciteit in Nederland neemt al tientallen jaren toe. Het hoogspanningsnet in Nederland wordt steeds zwaarder belast. Door de energietransitie zet deze ontwikkeling zich de komende jaren versneld door, en groeit de vraag naar elektriciteit, ook in Zeeuws-Vlaanderen. TenneT heeft als beheerder van het hoogspanningsnet onder andere de wettelijke taak om:

- De leveringszekerheid van elektriciteit op het transportnet te waarborgen.
- Grote elektriciteitsproducenten of verbruikers op het landelijke hoogspanningsnet aan te sluiten.

Om aan deze wettelijke taak te voldoen, stelt TenneT (o.a.) investeringsplannen op waarin – door middel van knelpuntenanalyses – wordt bepaald waar op het hoogspanningsnet investeringen nodig zijn.

Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK)

In het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK) werkt de overheid samen met industrie, energieproducenten en netbeheerders om projecten voor de infrastructuur van energie en grondstoffen te versnellen. Dit zijn projecten die belangrijk zijn voor de verduurzaming van de industrie, gebouwde omgeving, landbouw en mobiliteit en de realisatie van windenergie op zee. De

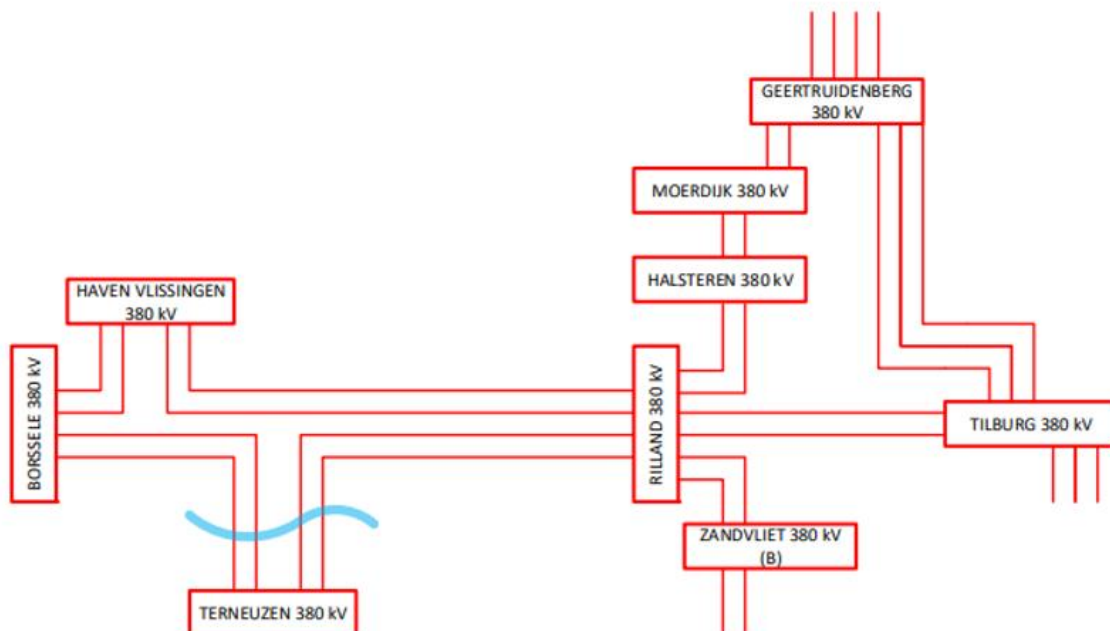
projecten binnen het MIEK komen voort uit de energiestrategieën van de zes Nederlandse industriële clusters. Deze netuitbreiding is opgenomen in de energiestrategie van het cluster Schelde-Deltaregio en het MIEK-overzicht.

Tijdens de haalbaarheidsstudie van dit project (zie hieronder) zijn de verschillende Cluster Energie Strategieën (CES) beoordeeld door het Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI), waaronder de CES Schelde-Deltaregio. Vervolgens zijn verschillende projecten ter reflectie aangeboden aan verschillende kennisinstellingen (RVO, PBL en TNO). Hierbij zijn projecten beoordeeld op vier beoordelingscriteria, te weten: Robuustheid, Urgentie, Nationaal belang en **Klimaatwinst. Daaruit volgde de conclusie dat dit project '380 kV Zeeuws-Vlaanderen' als noodzakelijk wordt geacht om de energietransitie van industriële partijen in de Kanaalzone mogelijk te maken.**

De CES van de Schelde-Deltaregio geeft inzicht in de noodzakelijke infrastructuur voor realisatie van het SDR-regioplan 2030-2050. Het regioplan is daarmee vrij uniek: dit rapport is gebaseerd op concrete, innovatieve verduurzamingsplannen van bedrijven.

Haalbaarheidsstudie

Onder leiding van North Sea Port hebben het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), TenneT, Smart Delta Resources (SDR) en Provincie Zeeland deelgenomen aan haalbaarheidsstudie voor nut en noodzaak om de regio Zeeuws-Vlaanderen op het bestaande landelijke 380 kV netwerk aan te sluiten. Dit om diverse verduurzamingsprojecten van het industriecluster in het Nederlandse deel van de Kanaalzone tussen Gent en Terneuzen te kunnen faciliteren.



Figuur 1 Schematische weergave 380 kV hoogspanningsnet Zuidwest-Nederland bij realisatie van dit project.



Als start heeft DNV een studie uitgevoerd ('**Verkennd onderzoek**'¹) naar de haalbaarheid en mogelijke alternatieven voor de oversteek van de Westerschelde. Er is geconcludeerd dat de oversteek technisch gezien mogelijk lijkt, maar dat het zeer complex zal zijn om te realiseren.

In paragraaf 2.7 geven we meer inzicht in de verschillende uitvoeringsvarianten voor de verbinding, die in deze haalbaarheidsstudie naar voren zijn gekomen.

2.2 Nut en noodzaak

De verwachte groei van de capaciteit van de elektriciteitsvraag ten zuiden van de Westerschelde is 1,9 GW in 2030, tot circa 4,6 GW in 2050². Ten opzichte van de bestaande vraag van de regio Zeeuws-Vlaanderen (ter grootte van circa 0,3 GW) leidt dit tot een zeer forse groei in elektriciteitsvraag in Zeeuws-Vlaanderen. Dat betekent dat de netto capaciteitsvraag in Zeeuws-Vlaanderen niet meer via de bestaande 150kV-infrastructuur gefaciliteerd kan blijven. Aanwezigheid van 380kV-infrastructuur kan naar verwachting ook een positief effect hebben op het vestigingsklimaat van nieuwe duurzame/groene bedrijven.

Het ontsluiten van Zeeuws-Vlaanderen met het landelijke 380 kV hoogspanningsnet betekent voor de industrie de mogelijkheid om de bestaande krakers te verduurzamen door elektrisch te gaan kraken (t.b.v. groene plastics en chemicaliën), groene waterstof te gaan produceren of om CCS (carbon capture and storage)-projecten in de toekomst te verwezenlijken.

2.3 Doelstelling en opgave

Op basis van de ontwikkelingen zoals beschreven in paragraaf 2.1 en 2.2 heeft TenneT het voornemen om een nieuwe 380kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen te realiseren.

Samengevat heeft nieuwe verbinding de volgende doelstellingen:

- Een bijdrage leveren aan de ambities van de Rijksoverheid om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. Het reductiepotentieel van de Schelde-Delta regio is door Smart Delta Resources (SDR) becijferd op jaarlijks 5,6 miljoen ton in 2030, waarvan het grootste deel in de Kanaalzone.
- Bestaande klanten, die nu gebruik maken van het 150 kV-netwerk in Zeeuws-Vlaanderen, kunnen door de verhoogde transportmogelijkheden voor elektriciteit gefaciliteerd worden om de energietransitie en verduurzamingsplannen te realiseren.
- Nieuwe klanten in Zeeuws-Vlaanderen (zoals nieuwe waterstoffabrikanten), waarvoor elektrificatie een belangrijk onderdeel is van de verduurzamingsplannen en/of reductiedoelstellingen, kunnen hierin worden gefaciliteerd.
- Met een nieuwe 380/150 kV-netkoppeling in of nabij Terneuzen kan een robuuster 150 kV-netwerk worden gerealiseerd.

De netuitbreiding die hiervoor noodzakelijk is, omvat de volgende opgave:

¹ Dit rapport kunt u raadplegen via de projectpagina van dit project (zie hoofdstuk 4).

² Cluster Energie Strategie (CES) Schelde-Deltaregio.



‘Het aanleggen van een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de bestaande 380 kV-hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland en Terneuzen en de realisatie van een 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen.’

Voor de nieuwe verbinding wordt uitgegaan van 4 circuits van elk 2.635 MVA, om te voorzien in de gevraagde capaciteit zoals omschreven in paragraaf 2.2.

2.4 Wat houdt het project in?

Dit project betreft de aanleg van:

- 380/150-kV hoogspanningsstation
- 380 kV-hoogspanningsverbinding (zie paragraaf 2.7)

2.4.1 380/150 kV hoogspanningsstation

Om Zeeuws-Vlaanderen te kunnen aansluiten op het landelijk hoogspanningsnet, zal er in de omgeving van Terneuzen een 380/150 kV-hoogspanningsstation nodig zijn (zie voor het zoekgebied figuur 2). Een 380 kV-hoogspanningsstation is ongeveer 185 bij 550 meter groot. Een 150 kV station is ongeveer 125 bij 350 meter groot. Totaal is een 380/150 kV-hoogspanningsstation circa 14 hectare. Het aansluiten van het hoogspanningsstation op het 380 kV-hoogspanningsnet zal, afhankelijk van de wijze waarop de Westerschelde doorkruist zal worden, gebeuren via een bovengrondse of ondergrondse verbinding.

Op het station komen 380/150 kV-transformatoren te staan. Op die manier kan ook de 150 kV-verbinding aansluiten op de 380 kV-verbinding.

2.5 Uitgangspunten

Bij dit project anticiperen wij op de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking zal treden. In de Omgevingswet staat dat iedereen een *oplossing* mag aandragen voor de opgave en doelstelling (zoals in paragraaf 2.3 beschreven). Onder oplossing wordt verstaan: het aangeven van een indicatief tracé van de nieuwe hoogspanningsverbinding en het aangeven van een indicatieve locatie voor een hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen, dat voldoet aan de onderstaande nettechnische en ruimtelijke uitgangspunten. Vanzelfsprekend moeten alle oplossingen die worden aangedragen hieraan voldoen. Immers, TenneT heeft als taak de leveringszekerheid op het net te waarborgen en dat kan dit alleen als de capaciteitsknelpunten tijdig worden opgelost. Andere oplossingsrichtingen (zoals alternatieve vormen van energietransport-opslag of stationslocaties buiten het zoekgebied) maken geen deel uit van de verkenning.

Omdat we de inbreng van ideeën voor oplossingen uit de omgeving op voorhand niet willen inperken, starten we het planproces met een zoekgebied voor het tracé en de locatie van het hoogspanningsstation (zie Figuur 3) en een beperkt aantal uitgangspunten voor mogelijke oplossingen.

Net-technische en ruimtelijke uitgangspunten

Vanuit leveringszekerheid zijn er een aantal net-technische uitgangspunten die aan de omgeving worden meegegeven voor het aandragen van mogelijke oplossingen. Dit zijn:



- Voldoende afstand hanteren tussen mastrijen: Bij het toepassen van twee rijen vakwerkmasten of twee rijen wintrackpylonen (nodig bij 4 circuits) moeten deze op een minimale afstand van elkaar komen te staan. Een noodsituatie in de ene rij mag er niet toe leiden dat ook via de andere mastenrij geen elektriciteit meer kan worden getransporteerd. Met welke precieze afstand rekening moet worden gehouden is nu nog niet te zeggen. Dit is onderdeel van eventueel verder onderzoek.
- Bovengronds, tenzij: In beginsel worden nieuwe hoogspanningsverbindingen bovengronds aangelegd³. Alleen in gebieden met een bijzonder complexe omgeving, met name voor kortere trajecten waar inpassing bovengronds écht niet mogelijk is, kan ondergrondse aanleg worden overwogen. Kijkende naar de context van dit project, is dit een optie die heel nadrukkelijk aan de orde kan zijn. Voorwaarde is dat de ondergrondse aanleg wel technisch verantwoord is vanuit een oogpunt van continuïteit van de elektriciteitsvoorziening (leveringszekerheid)⁴.
- De verbinding moet goed bereikbaar zijn: De onderdelen van de nieuwe verbinding, zoals de masten, moeten voor werkzaamheden goed en veilig te bereiken zijn.
- Korte afstand naar het hoogspanningsstation: Het 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen dient bij voorkeur op korte afstand van de verbinding te worden gebouwd.

Als vertrekpunt voor de locatiekeuze en tracering gelden verder de volgende ruimtelijke uitgangspunten:

- Geen routes door dorps- of stadskernen: In het kader van het voorzorgbeleid ten aanzien van elektromagnetische velden⁵ geldt het advies om zo veel als mogelijk te voorkomen dat gevoelige bestemmingen (denk hierbij aan woningen, scholen, crèches en kinderopvangplaatsen) vallen binnen de invloedssfeer van elektromagnetische velden van bovengrondse verbindingen.
- Bundelen met bestaande infrastructuur: Beoordeeld dient te worden of het mogelijk is de nieuwe verbinding te bundelen met wegen, kanalen of vaarten, spoorverbindingen of met bestaande hoogspanningsverbindingen. In het zoekgebied kan dit met bijvoorbeeld de provinciale weg en de bestaande 150kV-hoogspanningsverbinding.

Bovenstaande uitgangspunten gelden als vertrekpunt voor de tracéontwikkeling en locatiekeuzes. In de loop van het planproces wordt de haalbaarheid voor de verschillende locatie- en tracéalternatieven steeds verder bepaald. De uitgangspunten komen niet alleen voort uit beleid en wetgeving op het gebied van (net)techniek. Ook op het gebied van de fysieke leefomgeving gelden eisen. De nieuwe Omgevingswet (artikel 1.3) stelt als algemeen planologisch uitgangspunt **“een evenwichtige toedeling van functies aan locaties” gericht op het bereiken en in stand houden van een “veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften”**.

³ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties | Nationale Omgevingsvisie Toelichting (denationaleomgevingsvisie.nl)

⁴ Zie ook [Mogelijkheden van ondergrondse aanleg bij de nieuwe hoogspanningsverbindingen](#) (Tweede Kamer der Staten-Generaal, met kamerbrief, quickscans voor projecten en het advies van TenneT uit december 2015).

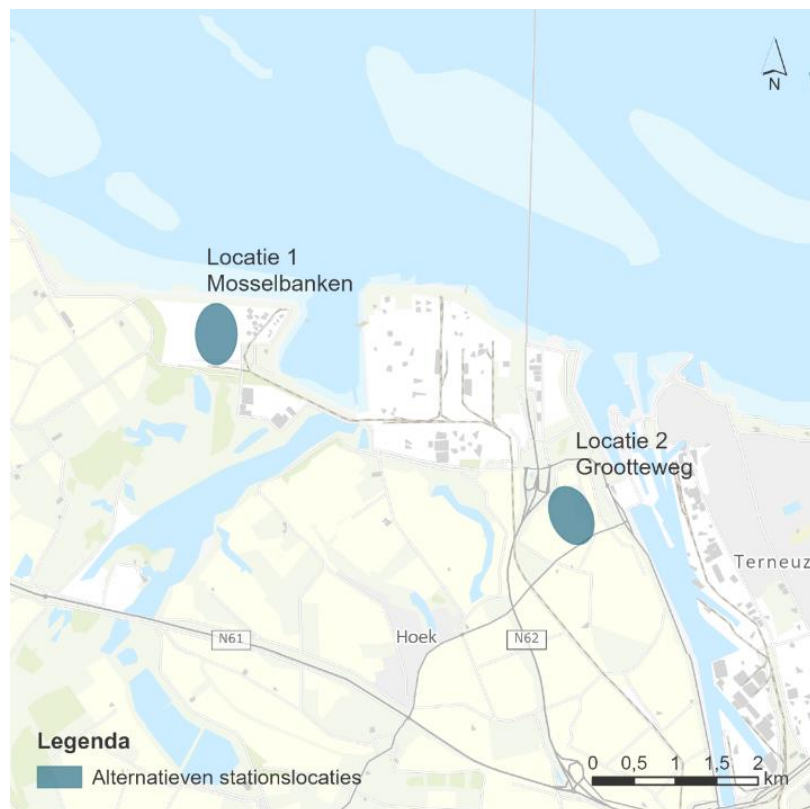
⁵ Zie voor meer informatie over het voorzorgbeleid ten aanzien van magneetvelden bij elektriciteitsvoorzieningen: [Kamerbrief herijking voorzorgbeleid magneetvelden elektriciteitsvoorzieningen](#)

2.6 Welke locatie- en tracéalternatieven worden onderzocht?

Welke locatiealternatieven worden onderzocht voor het 380/150 kV-hoogspanningsstation?

In de verkenning onderzoeken we in ieder geval de volgende locaties voor een 380/150 kV-station in of nabij Terneuzen, die voldoen aan de in de vorige paragraaf genoemde uitgangspunten:

1. Een station bij de polder Mosselbanken; deze locatie heeft reeds een industriële bestemming. Daarnaast biedt de locatie voldoende ruimte voor het hoogspanningsstation zelf, maar ook voor inkomende en uitgaande kabels. In de ondergrond is geen belemmerende infrastructuur aanwezig.
2. Een station oostelijk van het industriegebied Terneuzen (Grootte weg); deze locatie heeft ook voldoende ruimte voor het hoogspanningsstation zelf en ook voor inkomende en uitgaande kabels. In de ondergrond is geen belemmerende infrastructuur aanwezig. Daarnaast heeft deze locatie een centrale ligging met betrekking tot potentiële industriële afnemers van elektriciteit in het Nederlandse deel van de kanaalzone Gent-Terneuzen. In onderstaande figuur ziet u de locatieopties.



Figuur 2 Locatie-alternatieven 380/150 kV hoogspanningsstation

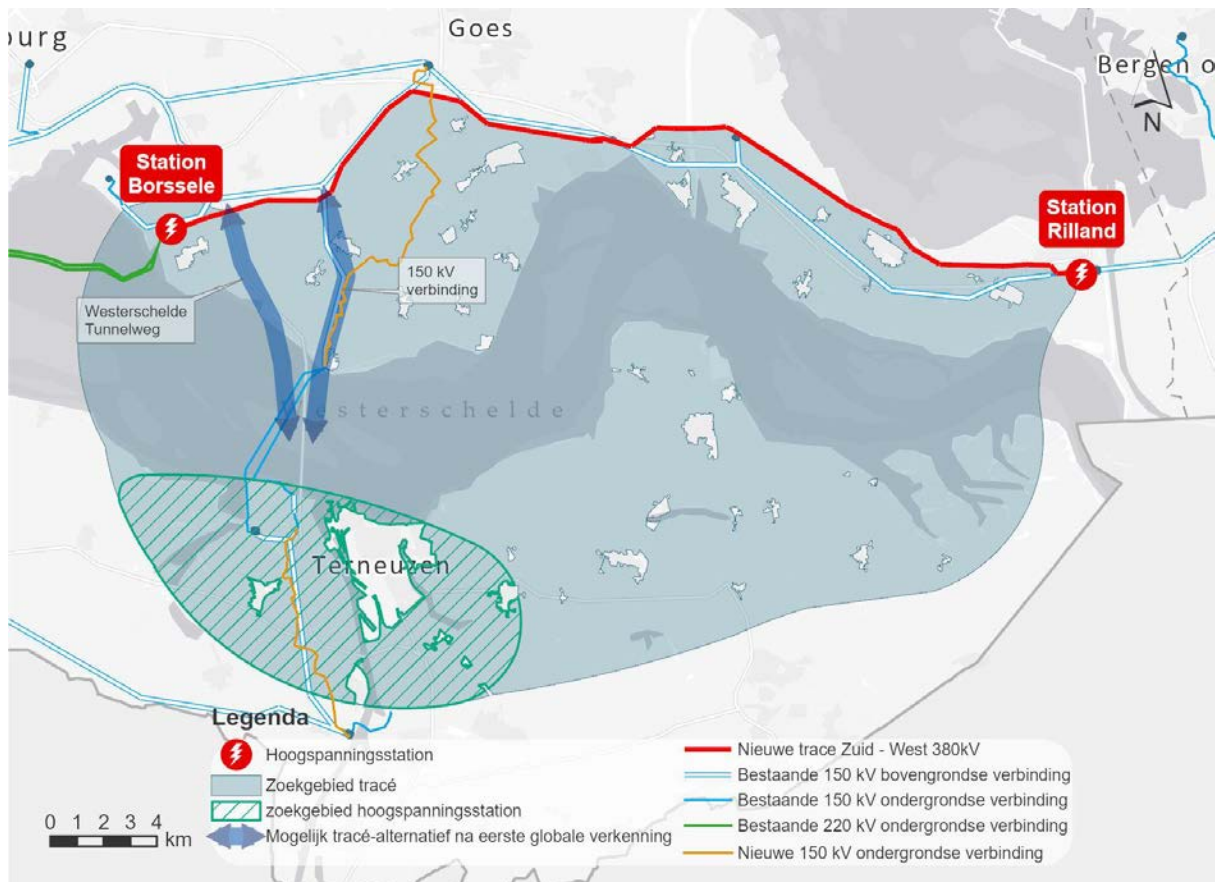
Welke tracéalternatieven worden onderzocht voor de 380kV-hoogspanningsverbinding?

In de verkenning onderzoeken we in ieder geval twee tracéalternatieven, die voldoen aan eerdergenoemde uitgangspunten:

1. Tracé verbinding Goes-Terneuzen; het tracé in Zuid-Beveland volgt in grote lijn het tracé van de bestaande hoogspanningslijnen. De verbinding kan ingelust worden op de verbinding Borssele – Rilland ter hoogte van de bestaande 150 kV-verbinding Goes – Terneuzen, om

vervolgens het tracé van de verbinding Goes – Terneuzen te volgen tot zover als mogelijk naar de locatie van het nieuwe hoogspanningsstation Terneuzen. De nieuwe hoogspanningsverbinding kan daarmee grotendeels aangelegd worden naast de bestaande 150 kV-verbinding Goes – Terneuzen.

2. Tracé Westerscheldetunnelweg; het tracé in Zuid-Beveland volgt in grote lijn de weg N62 (Westerscheldetunnelweg), om vervolgens de Westerscheldetunnel te volgen en daarna de aansluiting te zoeken met de locatie van het nieuwe hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen.



Figuur 3: Zoekgebied 380 kV Zeeuws-Vlaanderen

Voor het landtracé in Zeeuws-Vlaanderen geldt dat als het nieuwe 380 kV station bij de Mosselbanken komt, er waarschijnlijk geen landtracé in Zeeuws-Vlaanderen nodig is. Als het nieuwe 380 kV-hoogspanningsstation bij het industrieterrein Terneuzen komt, kan het landtracé gebundeld worden met het tracé van de 150 kV hoogspanningslijn Goes-Terneuzen. Beide alternatieven sluiten aan bij het beleid van bundelen van infrastructuur en het vermijden van dorps- en stadskernen.

Ongeacht het uiteindelijke tracé is op dit moment het beeld dat de bovengrondse 150 kV-verbinding tussen Ellewoutsdijk en de T-splitsing (ter hoogte van de Zuiderlandseweg 7 te Heinkenszand), na voltooiing van de 380 kV-verbinding niet meer nodig is. Dit is echter geen onderdeel van de scope van dit project.



Tot wanneer kunt u zelf oplossingen aandragen?

Iedereen kan locatie- en tracéalternatieven aandragen die voldoen aan alle hiervoor genoemde uitgangspunten. Dit kan tot en met de terinzagelegging van de concept-NRD (medio 2024, zie planning in paragraaf 2.13). Dit betekent dat u ook nog locatie- of tracéalternatieven kunt aandragen na dit voornemen. U wordt op een later moment geïnformeerd over de terinzagelegging van de concept NRD.

2.7

380 kV-hoogspanningsverbinding; uitvoeringsvarianten voor tracé

Om het hoogspanningsnetwerk uit te breiden naar Zeeuws-Vlaanderen moet, naast een tracé over land voor de inlusning op het 380 kV-hoogspanningsverbinding Borssele-Rilland en afhankelijk van de hoogspanningsstation locatie een landtracé in Zeeuws-Vlaanderen, ook de Westerschelde gekruist worden over een afstand van 6 tot 7 kilometer (eerste indicatie).

Dit maakt de tracering voor dit project technisch en ruimtelijk complex, omdat er rekening gehouden wordt met het feit dat de Westerschelde zeer belangrijk is voor de toegankelijkheid van de haven van Antwerpen. De economische belangen aan Vlaams/Belgische zijde en veiligheid van vaarroutes zullen zwaar wegen tijdens de plannings- en uitvoeringsfase. Bovendien is dit gebied aangewezen als een Natura 2000-gebied. Maar ook op land zijn er de nodige zorgen m.b.t. de impact op de leefkwaliteit, natuur en het landschap.

Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In deze Natura 2000-gebieden worden bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit (soortenrijkdom) te behouden. Natura 2000 is een van de belangrijkste beschermingsregimes voor natuur in Europa en Nederland. De Westerschelde is aangewezen als Natura 2000-gebied.

Dankzij de getijdendynamiek en de overgang van zoet naar zout water komt hier, ondanks sterke invloeden van de mens, een scala aan ecosystemen voor met een rijke afwisseling aan planten en dieren. Het estuarium is van belang voor grote aantallen rustende en foeragerende wadvogels, kustbroedvogels van schorren en kale, schelpenrijke zandplaten.

In het milieueffectrapport moet daarom voor dit project worden bepaald of significante gevolgen optreden binnen het Natura 2000-gebied. Er is sprake van significante gevolgen als het project het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen bemoeilijkt. Deze doelstellingen zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden. De Commissie m.e.r. heeft een factsheet opgesteld over Natura 2000, significantie en de passende beoordeling en geeft inzicht in welke stappen i.r.t. Natura2000 zullen worden gevolgd⁶.

Scheldeverdragen

Vlaanderen en Nederland werken al jaren samen aan een veilig, natuurlijk en toegankelijk Schelde-estuarium. Daartoe zijn afspraken met elkaar gemaakt in Scheldeverdragen en Memoranda van overeenstemming, o.a. als het gaat om de fysieke systeemkenmerken van het Schelde-estuarium in

⁶ [Natura 2000, significantie en Passende beoordeling \(commissiemer.nl\)](https://commissiemer.nl)

hun natuurlijk dynamiek te behouden. De nautische toegankelijkheid én de morfologie van de Westerschelde zijn daarmee aandachtspunten binnen dit project waarmee rekening gehouden zal moeten worden.

In het vervolg van deze paragraaf zullen we toelichting geven op de verschillende uitvoeringsaspecten bovengronds en ondergronds, die gelden voor zowel land als water.

2.7.1

Bovengronds

In beginsel worden nieuwe hoogspanningsverbindingen (op land en boven water) bovengronds aangelegd⁷. Alleen in gebieden met een bijzonder complexe omgeving, met name voor kortere trajecten waar inpassing bovengronds écht niet mogelijk is, kan ondergrondse aanleg worden overwogen. Gezien het complexe karakter van dit project, is deze overweging aan de orde. Hierbij zal o.a. gekeken worden naar (inter)nationale afspraken en regelgeving, zoals zojuist genoemd Natura 2000 en de Scheldeverdragen. Voorwaarde is dat de ondergrondse aanleg wel technisch verantwoord is vanuit het oogpunt van continuïteit van de elektriciteitsvoorziening (leveringszekerheid)⁸.

Wintrackmasten versus open vakwerkmasten

In Nederland worden twee typen masten toegepast voor 380-kV hoogspanningsverbindingen: wintrackmasten en vakwerkmasten. Het project Zuid-West 380 kV West (Borssele-Rilland) is een voorbeeld van een project met wintrackmasten. Een wintrackmast kan twee- of vier 380 kV-circuits voeren. Een vakwerkmast kan twee 380 kV-circuits voeren.

In figuur 4 staan de verschillende types weergegeven: (a) een 55 meter 4-circuits hoge wintrackmast, (b) een dubbele 50 meter hoge 2-circuits vakwerkmast en (c) een voorbeeld van een bovengronds waterkruising in Nederland: een 100 meter hoge 2-circuits vakwerkmast bij de Ketelmeer-kruising.



(a)

(b)

(c)

Figuur 1: (a) wintrackmasten, (b) vakwerkmasten en (c) vakwerkmasten in de Ketelmeer-kruising

⁷ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties | Nationale Omgevingsvisie Toelichting (denationaleomgevingsvisie.nl)

⁸ Zie ook [Mogelijkheden van ondergrondse aanleg bij de nieuwe hoogspanningsverbindingen](#) | Tweede Kamer der Staten-Generaal, met de kamerbrief, quickscans voor projecten en het advies van TenneT uit december 2015).



Bovengronds waterweg

Het bovengronds kruisen van een brede waterweg met een hoogspanningslijn is een technologie die in het buitenland al is uitgevoerd. Door de aanwezigheid van vaargeulen zal de locatie van de masten in goed overleg met omgevingspartijen bepaald moeten worden. De masten zullen minimaal 200 meter hoog moeten zijn om de minimale doorvaarthoogte van 100 meter te kunnen realiseren. Een dergelijke hoogte kan alleen met vakwerkmasten worden gerealiseerd. Wintrackmasten kunnen maximaal 80 meter hoog gebouwd worden, omdat anders overmatige trillingen kunnen ontstaan. De minimale doorvaarthoogte van 100 meter is gebaseerd op de DNV studie 'Verkennd onderzoek'. De definitieve doorvaarthoogte dient in een later stadium vastgesteld te worden in overleg met bevoegde instanties. Bij een bovengrondse kruising van de Westerschelde zal er bij de locatiekeuze voor het 380/150 kV-hoogspanningsstation rekening gehouden moeten worden met voldoende afstand tot de Westerschelde. Om zo de masthoogte vanaf het hoogspanningsstation met tussenmasten te kunnen opbouwen.

2.7.2

Ondergronds

Land

Zuid-Beveland heeft de afgelopen periode veel nieuwe hoogspanningsmasten in het landschap gebouwd zien worden; vanuit het project Zuid-West 380 kV West (netverzwinging Borssele-Rilland) worden 107 wintrackmasten en 2 vakwerkmasten geplaatst om de nieuwe hoogspanningsverbinding (48 kilometer in totaal) tussen Borssele en Rilland te realiseren. Vanwege het project Zuid-West 380 kV West worden er - over een lengte van 19 kilometer - 48 bestaande vakwerkmasten verwijderd.

Draagvlak voor nieuwe hoogspanningsmasten komt vaak terug in reacties op energieprojecten in de **provincie Zeeland**. In het provinciale coalitieakkoord 'Met Zeeland, voor Zeeland!' is o.a. aangegeven dat het bestuur geen verdere aantasting van het landschap door bovengrondse hoogspanningsleidingen wil. Maar ook in reacties op andere RCR-procedures blijkt er vanuit de omgeving weinig draagvlak te zijn voor nieuwe bovengrondse hoogspanningsmasten i.v.m. de landschappelijke aantasting.

Op land zijn ondergronds een aantal varianten mogelijk, waarbij de meest gebruikelijke zijn:

- Open ontgraving (kabel)
- Gestuurde boring (HDD)

Een open ontgraving betekent dat er een sleuf wordt gegraven waarin de hoogspanningsverbinding wordt gelegd. Afhankelijk van de omstandigheden is bemaling en afvoer van grondwater nodig. Met een gestuurde boring kan een ondergronds tracé worden gemaakt waarbij een mantelbuis de grond in wordt getrokken. Daarin komen de hoogspanningsverbindingen te liggen.

In een regio kan maar een beperkt aantal kilometer 380kV kabel ondergronds aangelegd worden; dit is afhankelijk van verschillende factoren zoals andere projecten in de regio. Daarom zal gedurende de verkenningsfase, aan de hand van tracéalternatieven, onderzocht moeten worden hoeveel ondergrondse 380-kV verbinding nog mogelijk is in relatie tot leveringszekerheid en systeemimpact.



Ondergrondse kabels worden op dit spanningsniveau zeer zelden toegepast. Dat heeft een aantal redenen:

- Negatief effect op elektriciteitssysteem

Een ondergrondse kabel heeft een dikke kunststof isolatielaag en ontwikkelt veel warmte. Dit zorgt in vergelijking met bovengrondse lijnen voor meer vermogensverlies (blindvermogen), netvervuiling (negatief effect op de kwaliteit van de spanning) en een grotere kans op spanningspieken door resonantie.

- Storingsgevoeliger

Een koppelstuk tussen twee kabels (mof) en een overgang van ondergronds naar bovengronds (opstijgpunt) is op dit hoge spanningsniveau kwetsbaar en gevoelig voor storingen.

- Lagere leveringsbetrouwbaarheid

De kans op uitval van een 380kV-circuit met een ondergronds kabeldeel is ongeveer 3 keer zo groot dan bij een circuit met alleen bovengrondse lijnen. Een storing in een ondergrondse kabel is echter lastig op te sporen, zeker in vergelijking met een bovengrondse verbinding. Het herstel van een storing kost meer tijd: vaak weken in plaats van een enkele dag.

- Kosteneffectiviteit

Het bovengronds aanleggen van hoogspanningslijnen is kostenefficiënter dan het verkabelen onder de grond.

Ondergronds waterweg

TenneT heeft een verkennend onderzoek naar de systeemimpact van een kabellengte van 7 km uitgevoerd, om daarmee te onderzoeken of een ondergrondse kruising van de Westerschelde net-technisch een mogelijkheid kan zijn. De uitkomst van het onderzoek toont aan dat deze specifieke lengte beheersbaar is in het 380 kV-netwerk in Zeeland vanuit technisch systeemperspectief, mits de juiste voorzieningen worden getroffen. Op basis van dit onderzoek kunnen echter géén conclusies worden getrokken over de operationele betrouwbaarheid (leveringszekerheid) van een dergelijke configuratie. En als in de verdere dialoog een route met een kabellengte van meer dan 7 km ter nadere beoordeling wordt ingebracht, zal het onderzoek herhaald moeten worden. Voor het ondergronds doorkruisen zijn er een aantal mogelijkheden die we hier toelichten.

Direct ingegraven kabel: dit is een reeds bewezen technologie die op zee veel toegepast wordt voor het aansluiten van offshore windenergie. Toepassen van deze technologie voor het kruisen van de Westerschelde vergt echter zorgvuldige afstemming met partijen vanwege onvermijdelijke en significante verstoring van het scheepvaartverkeer. Vanwege de dynamische morfologie van de Westerschelde, zullen kabels verhoudingsgewijs diep ingegraven moeten worden en/of zullen extra maatregelen met betrekking tot baggeren worden uitgevoerd.

Kabel in een horizontaal directional drilling (HDD)-buis: in deze uitvoeringsvariant wordt de kabel d.m.v. een horizontaal gestuurde boring in een mantelbuis aangebracht. Bij toepassing bij de Westerschelde vergt dit, gezien de lengte die gekruist moet worden, waarschijnlijk een aantal boringen in serie. Dit is voor een waterkruising ongebruikelijk en daarom zal deze uitvoering verder onderzocht moeten worden qua haalbaarheid.



Kabel in een tunnel: aanleg van kabels in een tunnel is een reeds toegepaste techniek, maar is alsnog complex. Een koelsysteem zal bijvoorbeeld nodig zijn om de gewenste transportcapaciteit te garanderen. Op het moment van een storing, zijn er ook bijzondere maatregelen nodig om werkzaamheden uit te kunnen voeren (met als mogelijk gevolg tijdelijk minder/geen stroomvoorziening).

Op dit moment wordt onderzocht of het ontwikkelen van een zogeheten Multi-Utiliteiten Kruising (MUK) een koppelkans is. Multi-utiliteiten betekent dat er náást de aanleg van hoogspanning, bijvoorbeeld ook het transport van waterstof, water of andere stoffen via afzonderlijke buisleidingen in de tunnel gerealiseerd (gebundeld) kan worden. Een Multi-Utiliteitenkruising heeft als doel ondergrondse infrastructuur (kabels en buisleidingen) te bundelen en de barrière die de Westerschelde vormt voor een schaa sprong van ondergrondse infrastructuur weg te nemen. In eerste instantie betekent dit onderzoek naar de ruimtelijke en technische haalbaarheid. Indien een Multi-Utiliteiten Kruising een reëel alternatief blijkt te zijn, dan zal dit een alternatief zijn dat in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt opgenomen voor nader onderzoek.

Bij het verkennen van de locatie- en tracéalternatieven zal in samenhang met de kruising van de waterweg (Westerschelde) bekeken moeten worden wat mogelijk is voor de verschillende uitvoeringsvarianten. Op het moment dat er een combinatie wordt gemaakt van bijvoorbeeld deels ondergronds en deels bovengronds, zal er rekening gehouden moeten worden met de aanleg van opstijgpunten.

2.8 Wie zijn er bij het project betrokken?

TenneT is beheerder van het landelijke hoogspanningsnet. TenneT verzorgt het elektriciteitstransport van stroomproducenten (en in een enkel geval naar grote afnemers), naar en van de netten van de regionale netbeheerders en is aangesloten op het internationale hoogspanningsnetwerk. Regionale netbeheerders zorgen er op hun beurt voor dat de elektriciteit bij de gebruikers terecht komt. TenneT is de initiatiefnemer voor het project.

De in dit voornemen beschreven nieuwe verbinding is onderdeel van de energie-infrastructuur van nationaal belang. Op basis van artikel 20a van de Elektriciteitswet 1998 valt dit project onder de Rijkscoördinatieregeling (RCR). Dit betekent dat de minister voor Klimaat en Energie (KE) samen met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het bevoegd gezag is. Met de voorziene inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 wordt in lijn met en volgens de vereisten van de projectprocedure (de opvolger van de Rijkscoördinatieregeling) gewerkt. Het bevoegd gezag neemt uiteindelijk een voorkeursbeslissing en stelt het projectbesluit vast.

Voorafgaand wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld, een plan-MER en een project-MER. Daarom is ook de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) betrokken. De Commissie m.e.r. is onafhankelijk en adviseert over de inhoud en kwaliteit van het MER.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), een uitvoerende dienst van het ministerie van EZK, coördineert via Bureau Energieprojecten het ministerie de vergunningverlening en de informatievoorziening en communicatie rondom de procedure.



Het ministerie van EZK en TenneT voeren de ruimtelijke verkenning naar de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding uit in overleg en afstemming met de betrokken gemeenten, provincie Zeeland en waterschap Scheldestromen.

Hoe andere omgevingspartijen, zoals burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij het project worden betrokken vindt u in het voorstel voor participatie (hoofdstuk 3).

2.9 Samenhang met andere projecten

De ontwikkeling van het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen is een deel van de energie-infrastructuur die op dit moment wordt gerealiseerd binnen de provincie Zeeland. Dit project kent daarmee ook raakvlakken en/of samenhang met andere energieprojecten of **-programma's**. In figuur 5 is een overzicht van ruimtelijke procedures die op dit moment lopen of binnenkort aanvangen.

Raakvlakproject *Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040*

Tot aan 2030 wordt circa 21 gigawatt (GW) aan windenergie op zee gerealiseerd. Dit is ongeveer 75% van het huidige elektriciteitsverbruik van ons land. Voor de verdere verduurzaming van Nederland heeft het kabinet de ambitie om extra windenergie op zee op te wekken na 2030. Tussen 2031 en 2040 wordt rekening gehouden met circa 29 GW extra windenergie op zee (50 GW in totaal) als tussendoel, naar een totaal van circa 70 GW in 2050. In het programma VAWOZ 2031-2040 worden mogelijke nieuwe aanlandingen verkend, waaronder ook een mogelijke aanlanding richting Terneuzen.

Deze aanlanding heeft daarmee een direct raakvlak met dit project: het 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen en de hoogspanningsverbinding zullen mogelijk voorwaardelijk zijn voor het kunnen aanlanden van windenergie op zee.

Bestaande 150 kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen

TenneT zal in 2024 een studie verrichten naar het aanpassen van de 150 kV-verbindingen tussen Goes De Poel, Borssele, Terneuzen en Westdorpe. Dit in verband met het overzetten van het 150 kV netwerk van Zeeuws-Vlaanderen op het nieuwe 380/150 kV-hoogspanningsstation nabij Terneuzen.

Voor wat betreft het 150 kV-netwerk op Zuid-Beveland is de verwachting dat alle of een deel van de 150 kV-vakwerkmasten tussen Ellewoutsdijk en de 'T-splitsing' (ter hoogte van de Zuiderlandseweg 7 te Heinkenszand) kunnen worden geamoveerd. Dit kan echter pas nadat de 380kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen is gerealiseerd en het 150kV-netwerk van Zeeuws-Vlaanderen hieraan is gekoppeld. Na afronding van de studie, en meer duidelijkheid over het tracé van de nieuwe 380 kV-verbinding naar Zeeuws-Vlaanderen, zal hier definitief uitsluitsel over kunnen worden gegeven.



Figuur 5: Overzicht procedures energieprojecten van nationaal belang

Andere energieprojecten in de omgeving

Daarnaast zijn er op het moment meerdere energieprojecten in Zeeland gestart of in onderzoek:

Net op Zee IJmuiden Ver Alpha & Net op Zee Nederwiek 1

Om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen, moeten extra windparken op zee worden gebouwd. De opgewekte windenergie moet vervolgens aan land worden gebracht. Twee aanlandingen vanuit windenergiegebieden op de Noordzee zijn voorzien naar Borssele; Net op Zee IJmuiden Ver Alpha en Net op Zee Nederwiek 1. Beide tracés lopen voor een groot deel parallel naar het Sloegebied, waar de windenergie via converterstations en wisselstroomtracés naar het hoogspanningsnet wordt gebracht (via een aansluiting op een hoogspanningsstation).

Hoogspanningsstation omgeving Sloegebied

Het bestaande 380 kV hoogspanningsstation in Borssele heeft na de aansluiting van het project Net op zee IJmuiden Ver Alpha geen mogelijkheid om nieuwe verbindingen aan te sluiten. Nieuwe aansluitcapaciteit is nodig voor toekomstige initiatieven zoals bijvoorbeeld waterstofproductie en verduurzaming van de industrie. Maar ook voor het project Net op zee Nederwiek 1 (de extra 2 Gigawatt wind op zee verbinding naar het Sloegebied) is aansluitcapaciteit nodig. Daarom is in of nabij het Sloegebied een nieuw 380 kV hoogspanningsstation noodzakelijk.

Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland

Hynetwork Services (HNS) gaat een landelijk waterstofnetwerk aanleggen om de energietransitie te kunnen faciliteren. Dit netwerk met CO₂-vrije waterstof verbindt industriële clusters met elkaar, met het buitenland en met waterstofopslag en -import locaties. Het netwerk wordt in fases uitgerold. Het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland is onderdeel van dit landelijke netwerk. Het betreft een ondergronds netwerk voor transport van waterstof tussen industrieclusters Zeeland en Rotterdam, met grensovergangen naar België en een aansluiting op industriecluster Noordzeekanaalgebied en het landelijke netwerk. Het netwerk zal deels bestaan uit bestaande aardgasleidingen, die



hergebruikt worden voor waterstof en deels uit nieuw aan te leggen buisleidingen. Het tracé tussen Moerdijk en Rotterdam is onderdeel van de Delta Rhine Corridor en valt niet meer onder de scope van dit project.

Bedrijfsduurverlenging en nieuwbouw kerncentrales

Het kabinet heeft aangekondigd dat het wil dat de kerncentrale Borssele na 2033 open blijft. Om dat mogelijk te maken moet als eerste stap de Kernenergiewet worden aangepast. In de Kernenergiewet staat nu dat de kerncentrale Borssele na 31 december 2033 geen kernenergie meer mag vrijmaken. Om de benodigde wetwijziging mogelijk te maken, worden onder andere de effecten daarvan op het milieu onderzocht. Om deze effecten zichtbaar te maken wordt nu eerst een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

Op weg naar een klimaatneutraal Nederland uiterlijk in 2050 heeft het kabinet de ambitie om de elektriciteitsproductie in ons land uiterlijk in 2035 CO₂-neutraal te maken. Kernenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan die doelstelling. Daarom heeft het kabinet besloten om in te zetten op de voorbereiding van twee nieuwe generatie III+ kerncentrales, waarbij de locatie Borssele de voorkeur heeft. Meer informatie leest u via www.overkernenergie.nl.

2.10

Langetermijnvisie en ruimtelijke borging

Nederland wil in 2050 alleen nog energie uit duurzame bronnen gebruiken. Om van veel nieuwe, duurzame energiebronnen gebruik te kunnen maken, is er uitbreiding en aanpassing van de energie-infrastructuur nodig. Bijvoorbeeld kabels, leidingen en installaties voor opslag. Daarom werkt de overheid samen met bedrijven en netbeheerders aan de toekomstige infrastructuur voor duurzame energie. De Rijksoverheid draagt bij aan de transitie naar het nieuwe energiesysteem. Doel is om het nieuwe energiesysteem zo snel en goed mogelijk klaar te hebben. Relevante beleidsontwikkelingen die ingaan op het toekomstige energiesysteem, maar ook de ruimtelijke impact lichten wij daarom hieronder toe.

Nationaal Plan Energiesysteem

Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) beschrijft hoe Nederland op alle schaalniveaus een energiesysteem maakt dat past bij een klimaatneutrale samenleving én bij een energievoorziening die betaalbaar en betrouwbaar is.

Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) is opgesteld om richting te geven aan de energietransitie en daaraan gezamenlijk verder vorm te geven. Het NPE kijkt met een integrale blik en vanuit klimaatneutraliteit in 2050 naar de veranderingen die nodig zijn in de verschillende energieketens (elektriciteit, warmte, waterstof, koolstof). Het gaat hierbij om de opwek en de omzetting van energiedragers, het transport, de opslag tot aan het gebruik van energie in de gebouwde omgeving, de industrie, de landbouw en de mobiliteit. Door dit in kaart te brengen wordt helder waar deze niet op elkaar aansluiten. Hier zijn dus keuzes nodig. Op 3 juli is het concept NPE gepresenteerd. Over dit concept gaat het ministerie van EZK nog verder in gesprek met de provincies. Eind dit jaar zal het eerste definitieve NPE worden opgeleverd.



Het klimaatneutrale energiesysteem van de toekomst vergt meer ruimte dan het huidige energiesysteem. Proactief sturen op het tijdig realiseren van ruimte is daarom belangrijk. **Programma's op regionaal en nationaal** niveau geven hier richting aan.

Nationaal Programma Energiehoofdstructuur (PEH)

Het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) maakt ruimtelijk beleid voor het klimaatneutrale energiesysteem van 2050. Het is aan de provincies om de informatie en de beleidskeuzes van het PEH te betrekken in ruimtelijke voorstellen. Deze ruimtelijke voorstellen dienen als input voor het NOVEX-proces, waarin de provincies samen met het Rijk afspraak maken door middel van ruimtelijke arrangementen. Eind dit jaar zal het definitieve PEH worden opgeleverd.

NOVEX

Er zijn 16 NOVEX-gebieden aangewezen in Nederland waar dermate veel ontwikkelingen samenkomen dat daarvoor een apart proces is ingericht om gezamenlijk de ruimtelijke puzzel te leggen, voor Zeeland is dit het NOVEX-gebied North Sea Port District. Vanuit nationale plannen en **programma's, VAWOZ en PEH, komt er een concrete ruimtevraag voor het energiesysteem, waarvan** het overgrote merendeel in de NOVEX-gebieden van de grote industrieclusters ligt. Door hier binnen het NOVEX-traject samen (Rijk én provincie Zeeland) afspraken over te maken kunnen er toekomstbestendige en ruimte-efficiënte keuzes gemaakt worden.

2.11

Projectprocedure

Voor dit project is de RCR van toepassing op basis van de Wet ruimtelijke ordening. Met de komst van de Omgevingswet wordt in lijn met en volgens de vereisten van de projectprocedure (opvolger van de RCR) gewerkt.

De projectprocedure bestaat uit de volgende stappen:

1. Kennisgeving voornemen en voorstel voor participatie;
2. Verkenning;
3. Voorkeursbeslissing;
4. Planuitwerking⁹;
5. Projectbesluit.

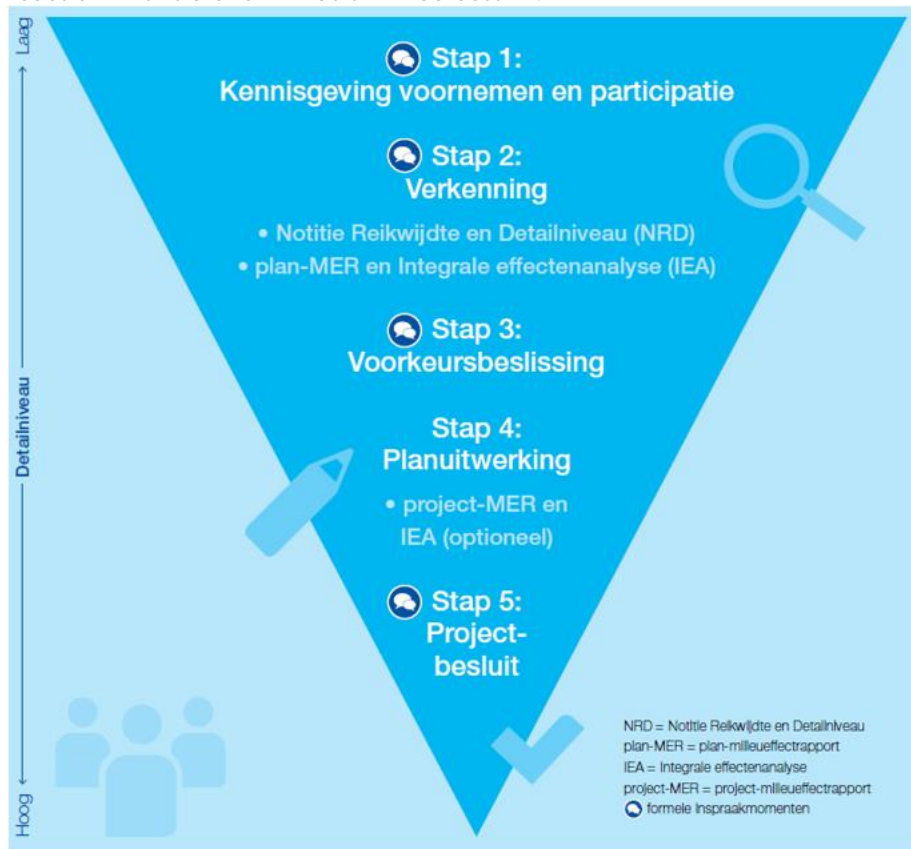
In de projectprocedure werken we van grof naar fijn: we beginnen met een ruim zoekgebied en werken toe naar een definitief tracé en locatie voor het hoogspanningsstation, waarbij bijvoorbeeld de mastlocaties nauwkeurig zijn vastgelegd. Figuur 6 geeft dit trechteringsproces visueel weer. De stappen lichten we hieronder nader toe.

1. Kennisgeving voornemen en participatie

De projectprocedure is begonnen met de kennisgeving van het voornemen en het voorstel voor participatie. Iedereen kan reageren op de in paragraaf 2.6 genoemde locatie- en tracéalternatieven. Het is mogelijk om nieuwe locatie- en tracéalternatieven in te brengen, die voldoen aan de nettechnische en ruimtelijke uitgangspunten. En u kunt reageren op het voorstel voor participatie.

⁹ De planuitwerking is geen formele stap in de projectprocedure, maar wordt gebruikt om de fase aan te duiden na de voorkeursbeslissing waarin wordt gewerkt richting het projectbesluit.

Wilt u een reactie geven op dit voornemen en voorstel voor participatie? Deze kunt u vanaf 17 november 2023 tot en met 28 december 2023 indienen. Informatie over wanneer en hoe u een reactie in kunt dienen vindt u in hoofdstuk 4.



Figuur 6: Trechteringsproces voor de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding en 380/150-kV hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen.

2. Verkenning: van locatie- en tracéalternatieven binnen het zoekgebied naar een voorkeursbeslissing

Voor het zoekgebied wordt een kansen- en belemmeringenkaart opgesteld. Vervolgens worden tracéalternatieven in beeld gebracht. Daarbij kijken we naar de al aangegeven locatie- en tracéalternatieven binnen het zoekgebied, de reacties hierop en eventuele andere locatie- en tracéalternatieven.

De uitkomsten nemen we mee in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De NRD beschrijft welke locatie- en tracéalternatieven in de volgende fase van het project worden onderzocht, hoe dit gebeurt en welke aandachtspunten en onderwerpen in het onderzoek worden meegenomen. Op het concept van de NRD kunt u reageren. De reacties worden betrokken bij de vaststelling van de definitieve NRD.



De locatie- en tracéalternatieven worden vergeleken op milieueffecten (op basis van een plan-MER). Ook andere aspecten, zoals techniek, toekomstvastheid en kosten worden in de zogeheten integrale effectenanalyse (IEA) beschreven.

3. Voorkeursbeslissing

Op basis van onder andere de integrale effectenanalyse (IEA) en het plan-MER wordt een ontwerp-voorkeursbeslissing ter inzage gelegd. Op het ontwerp zijn zienswijzen mogelijk. In hun afweging om te komen tot een voorkeursbeslissing nemen de ministers zienswijzen en adviezen mee (vanuit de regio en de Commissie m.e.r.). Naar verwachting wordt deze beslissing in het eerste kwartaal van 2026 genomen en daarmee eindigt de verkenningsfase.

Op de voorkeursbeslissing is geen beroep mogelijk en de voorkeursbeslissing is niet rechtstreeks bindend. De voorkeursbeslissing bevat onder andere het gekozen voorkeursalternatief: dat is de locatie voor het hoogspanningsstation en het tracé dat verder wordt uitgewerkt.

4. Planuitwerking: van voorkeursbeslissing naar definitieve locatie en tracé

In de planuitwerkingsfase wordt de voorkeursbeslissing verder in detail uitgewerkt. Dit betekent dat binnen een project-MER locatie- en tracévarianten van het gekozen voorkeursalternatief worden onderzocht. Het definitieve tracé wordt planologisch-juridisch vastgelegd in het projectbesluit.

5. Projectbesluit (en benodigde vergunningen)

In het projectbesluit beschrijft het bevoegd gezag hoe de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding en het nieuwe 380/150 kV-hoogspanningsstation eruitziet. Ook geeft het bevoegd gezag inzicht in de maatregelen en voorzieningen voor de fysieke leefomgeving die genomen worden om het project te realiseren. Dit kunnen permanente of tijdelijke maatregelen en voorzieningen zijn.

Samen met het project-MER, een integrale effectenanalyse (optioneel) wordt het ontwerp-projectbesluit (en benodigde vergunningen) ter inzage gelegd. Op het ontwerp-projectbesluit kan iedereen een zienswijze indienen. Publicatie van het ontwerp-projectbesluit is gepland in 2027. De vaststelling van het projectbesluit en de benodigde vergunningen is medio 2028 gepland. Het definitieve projectbesluit is een juridisch besluit waar tegen beroep kan worden ingesteld.

2.12 Formele inspraakmomenten in de procedure

Tijdens het gehele planvormingsproces voeren we een open dialoog met de omgeving. We willen de besluiten in samenspraak met iedereen die leeft in de omgeving van de nieuwe hoogspanningsverbinding en hoogspanningsstation voorbereiden. Daarnaast zijn er vijf momenten waarop iedereen kan reageren door het indienen van een reactie, zienswijze of het instellen van beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS). De momenten zien er als volgt uit:



Stap	Onderdeel van de projectprocedure	Mogelijkheid
1.	Kennisgeving voornemen en participatie	Reactie
2.	Concept-NRD	Reactie
3.	Ontwerp-voorkeursbeslissing (incl. plan-MER/IEA)	Zienswijze
4.	Ontwerp-projectbesluit (incl. project-MER)	Zienswijze
5.	Projectbesluit	Beroep RvS

Binnen de projectprocedure zijn een aantal wettelijk verplichte inspraakmomenten vastgesteld op de gepubliceerde documenten. Op deze documenten kunt u een *zienswijze* indienen. Naast deze verplichte inspraakmogelijkheden worden extra inspraakmogelijkheden ingezet om omgevingskennis op te halen. U kunt dan een *reactie* indienen op de documenten die zijn gepubliceerd. Deze reacties worden, net als zienswijzen, voorzien van een antwoord en in behandeling genomen door het projectteam. Naast de bovengenoemde mogelijkheden zijn er verschillende manieren om op andere momenten met elkaar te overleggen. In hoofdstuk 3 leest u hier meer over. Het instellen van beroep kan alleen tegen het projectbesluit, waarin de locatie- en tracékeuze en de van toepassing zijnde voorwaarden juridisch worden vastgelegd.

2.13 Realisatie

Nadat het projectbesluit is genomen door de Minister voor Klimaat en Energie (KE) en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), start TenneT met de realisatie van de netuitbreiding en het bijbehorende hoogspanningsstation. TenneT sluit daarvoor zakelijk recht overeenkomsten af, contracteert aannemers en geeft uitvoering aan het projectbesluit.

2.14 Planning

De planning van de vijf stappen van de projectprocedure en de realisatie is als volgt:

Stap	Onderdeel van de procedure	Planning
1	Start van de procedure door publicatie van dit document Kennisgeving voornemen en Voorstel voor Participatie	2023
2	Verkenning	2023 – 2026
3	Voorkeursbeslissing	2026
4	Planuitwerking	2026 – 2028
5	Projectbesluit	2028
	Realisatie: afsluiten van zakelijk recht overeenkomsten en uitvoering	2029 – 2034*

** De oplevering (in bedrijf name) van het project zal o.a. afhangen van de uiteindelijk gekozen uitvoeringsvariant. Einddatum is daarmee indicatief.*



Deel 2:

Voorstel voor participatie



3 Participatie

Met participatie bedoelen we het betrekken van en het communiceren met burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen in het kader van de realisatie van het project. Dit voorstel voor participatie maakt duidelijk hoe we omgevingspartijen willen betrekken en hoe de communicatie verloopt. Het voorstel is tot stand gekomen in overleg en afstemming met de gemeenten en provincie in het zoekgebied, met wie we nauw samenwerken.

In het voorstel benoemen we een aantal uitgangspunten die van toepassing zijn op de participatie gedurende de looptijd van het gehele project (paragrafen 3.1 en 3.2). Vervolgens gaan we specifiek in op de communicatie en participatie (paragrafen 3.3 t/m 3.6), die we vanaf nu tot aan de terinzagelegging van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept NRD) voorstellen.

3.1 Participatie van groot belang

De aanleg van de nieuwe hoogspanningsverbinding en het nieuwe 380/150 kV-hoogspanningsstation in of nabij Terneuzen heeft invloed op de omgeving, zowel tijdens de aanleg als in de fase dat de verbinding en het station in gebruik zijn. Het is daarom belangrijk om zorgvuldige afwegingen te maken en omgevingsbelangen mee te nemen.

Hiervoor is het nodig om al in een vroeg stadium te weten welke omgevingsbelangen en ontwikkelingen er zijn. Wij vragen mensen en partijen in de omgeving mee te denken en gebiedskennis, aandachtspunten en ideeën aan te dragen. Zo kunnen we - waar mogelijk- rekening houden met belangen en wensen van betrokken personen en partijen en uiteindelijk zorgvuldige, integrale afwegingen maken. Daarnaast neemt door samenwerking doorgaans begrip voor elkaars belangen en standpunten toe. Soms blijken er ook andere initiatieven of ontwikkelingen naar voren te komen die we kunnen combineren met dit project, de zogenaamde mee-koppelkansen. Door kennis vanuit de omgeving te betrekken, neemt dus ook de kwaliteit van het project toe.

3.2 Uitgangspunten voor participatie

We hanteren vijf uitgangspunten voor participatie in dit project:

1. *We willen alle belangen kennen en weten wat er speelt*

Door in een vroeg stadium contact te leggen met burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen in het zoekgebied, inventariseren we de belangen. We besteden tijd aan het inzicht krijgen in elkaars belangen, ideeën en plannen. Dit stelt ons in staat om de belangrijkste kwesties en kansen vroegtijdig boven tafel te krijgen en te bespreken met de omgevingspartijen.

2. *We nemen iedereen mee, door transparant te zijn over keuzes en afwegingen*

Informatie over het project en het proces om te komen tot een tracé voor de hoogspanningsverbinding en een locatie voor het hoogspanningsstation delen we actief. We maken keuzes op basis van zorgvuldige afwegingen. We laten zien hoe we de omgevingsbelangen



hierin hebben betrokken en wat deze keuzes betekenen. Daarin maken we duidelijk wat wel en niet kan en waarom.

3. *Helder verhaal met een duidelijke rol en verantwoordelijkheid*

De ambitie is dat het voor iedereen in de omgeving duidelijk is wie we zijn, wat we doen en waarom we dat doen. We zijn bereikbaar en benaderbaar, zodat iedereen met vragen, zorgen en inbreng bij ons terecht kan. TenneT is als initiatiefnemer het aanspreekpunt voor inhoudelijke vragen (wie, wat, waar en waarom). EZK is aanspreekpunt voor vragen over de procedure en de besluitvorming van het project. In paragraaf 3.6 is aangegeven wie van beide partijen bij de verschillende participatie-activiteiten aanwezig zal of zullen zijn.

4. *Participatie die aansluit bij de fase in de procedure*

De wijze en mate van participatie sluit aan bij de fase in de procedure en de participatiebehoefte van de omgevingspartijen. De rol en belangen van bijvoorbeeld een gemeente zijn anders dan van die van een bewoner. Dat vraagt om een passende vorm van betrokkenheid.

5. *Maatwerk*

Participatie is maatwerk, omdat ieder project en iedere omgeving uniek zijn. We streven naar participatie die zo goed mogelijk past bij de omgeving en de (participatiebehoefte van) burgers, bedrijven, bestuursorganen en maatschappelijke organisaties. Maatwerk betekent ook dat we rekening houden met de voorkeuren van omgevingspartijen over de manier waarop, waarover en wanneer zij geïnformeerd willen worden.

Participatie bij de nieuwe hoogspanningsverbinding en het 380/150 kV-hoogspanningsstation Terneuzen

De vijf genoemde uitgangspunten vormen onze basis voor de participatie rondom het project 380 kV-hoogspanningsverbinding Zeeuws-Vlaanderen. We zijn ons er hierbij van bewust dat het contact vanuit het project per (type) partij kan verschillen en samen hangt met diens belangen en raakvlakken met het project en de behoeften die de stakeholder hierin heeft. We kennen daarom graag uw voorkeur als het gaat om betrokkenheid bij het project. U kunt dit ons laten weten door te reageren op het voorstel voor participatie.

In het voorgaande hebben we aangegeven waarom participatie belangrijk is, wat onze uitgangspunten zijn en waarom de wijze van participatie per stakeholder(groep) kan verschillen. Nu gaan we in op de participatie in de komende periode (tot en met de vaststelling van de NRD).

3.3 Bekendmaking en informatievoorziening

We informeren iedereen vanaf het begin van het traject en dat doen we op de volgende manier:

- Publicatie van de kennisgeving in de Staatscourant en in diverse huis-aan-huisbladen en de regionale kranten PZC en BN DeStem. De kennisgeving is de formele aankondiging van de start van het project en de procedure.
- De kennisgeving staat ook op de website www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten van Bureau Energieprojecten. Op deze website vindt u vanaf nu stapsgewijs alle informatie over het formele besluitvormingsproces, waaronder de stukken die gepubliceerd worden. Denk



hierbij aan de (concept) NRD, ontwerpbesluiten, milieueffectrapport, adviezen van de Commissie voor de milieueffectrapportage, updates van de participatieplannen etc.

- Overige informatie over het project delen we via de website van TenneT: www.tennet.eu/380kvzeeuwsvlaanderen. Hier kunt u zich ook inschrijven voor de nieuwsbrief. Tot slot maken we ook gebruik van de communicatiemiddelen van gemeenten, provincie en belangenorganisaties (bv. gemeentepagina's in huis-aan-huisbladen, websites) en geven we persberichten uit.
- In animatiefilmpjes en factsheets geven we uitleg over de nieuwe hoogspanningsverbinding en het hoogspanningsstation: wat houdt deze in, waarom is de nieuwe verbinding nodig en hoe ziet de procedure eruit?
- Aan het Voornemen wordt net als bij andere formele terinzageleggingen van ontwerpdocumenten of –besluiten een informatiebijeenkomst gekoppeld. Tijdens de informatiebijeenkomst op Zuid-Beveland en in Terneuzen kunt u vragen stellen over de stukken die ter inzage liggen en uw aandachtspunten en ideeën aangeven. De aankondiging van deze bijeenkomst vindt o.a. plaats in lokale nieuwsbladen, via bovenstaande website en in de Staatscourant.
- Contactpersonen van reeds bekende omgevingspartijen met belangen in relatie tot de hoogspanningsverbinding en het hoogspanningsstation 380kV Terneuzen ontvangen kort na de publicatie van de kennisgeving een email over de start van het project, de planning en de procedure.

3.4 We komen graag met u in contact

Om tot locatie- en tracéalternatieven voor de concept-NRD te komen, gaan we graag het gesprek aan met burgers, bedrijven, bestuursorganen en maatschappelijke organisaties in de omgeving. Hierdoor willen we het mogelijk maken dat iedereen informatie, suggesties en ideeën met ons kan delen, zoals:

- Suggesties voor locaties en tracéalternatieven voor de aansluiting op het hoogspanningsnet;
- Aandachtspunten voor vervolgonderzoek (waar moeten we zeker aandacht aan besteden);
- Specifieke gebiedskennis en informatie over lokale en regionale ontwikkelingen;
- Relevante belangen en issues die spelen en stakeholders die betrokken moeten worden (zodat we een zo goed mogelijk beeld van de projectomgeving kunnen vormen).

We nodigen iedereen van harte uit om hieraan bij te dragen middels de in paragraaf 3.6 beschreven manieren.

3.5 Omgevingspartijen en participatie-activiteiten in beeld

Voor het participatietraject de komende tijd hebben we de omgevingspartijen en participatie-activiteiten in beeld gebracht in onderstaande tabel. De omgevingspartijen zijn daarbij gerangschikt volgens de categorieën burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen. In paragraaf 3.6 vind u de uitleg van de verschillende participatie-activiteiten.



Overzicht omgevingspartijen en participatie-activiteiten

Participatie activiteit	Voor wie	Datum
Informatieavond	Alle categorieën	28 en 29 november 2023
Werksessie(s)	<p><u>Burgers</u> Grondeigenaren (potentieel) bouwareaal Wijk- en dorpsraden: Gemeente Borsele Dorpsraad Borssele Dorpsraad Nieuwdorp Dorpsraad 's-Heerenhoek Dorpsraad Ellewoutsdijk Dorpsraad Ovezande Dorpsraad Driewegen Gemeente Kapelle Dorpsraad Schore Gemeente Terneuzen Wijkraad Binnenstad / Java Dorpsraad Hoek Dorpsraad Sluiskil Dorpsraad Biervliet Gemeente Hulst Dorpsraad Ossenisse Dorpsraad Kloosterzande Dorpsraad Vogelwaarde Gemeente Reimerswaal Dorpsraad Kruiningen Dorpsraad Oostdijk Dorpsraad Waarde Dorpsraad Yerseke Klanbordgroep Rilland Borsele Voorwaarden Groep Actiegroep Borsele tot de kern Actiegroep Nu Ontpolderen NEE!</p> <p><u>Bedrijven</u> DOW Chemical Elia North Sea Port District Stedin Militaire vliegbasis Woensdrecht Kabel- en leidingen-eigenaren Windmolen-exploitanten</p> <p><u>Maatschappelijke organisaties</u> Smart Delta Resources (SDR) Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) Ondernemersvereniging Kapelle (OVK) Ondernemers Vereniging Borsele Terneuzense ondernemersvereniging Zuid West (TWZ) Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland Coalitie Delta Natuurlijk Portiz</p>	Eind Q4 2023 / Q1 2024



	<p><u>Bestuursorganen</u> Provincie Zeeland Gemeente Borsele Gemeente Kapelle Gemeente Reimerswaal Gemeente Terneuzen Gemeente Hulst Gemeente Antwerpen Gemeente Gent Waterschap Scheldestromen Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit (GNA) Rijkswaterstaat Zee & Delta Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) North Sea Port (NSP, NL en BE) Haven van Antwerpen en Brugge Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Vlaanderen Vlaams Nederlandse Scheldec commissie (VNSC) Provincie Oost-Vlaanderen Provincie Antwerpen Scheldemondraad - Euregio Scheldemon Departement Omgeving Vlaanderen Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland Schelderadarketen (SRK) Veiligheidsregio (VR) Zeeland</p>	
Regio-/bestuurlijke overleggen	<p><u>Bestuursorganen</u> Provincie Zeeland Gemeente Borsele Gemeente Kapelle Gemeente Reimerswaal Gemeente Terneuzen Gemeente Hulst Waterschap Scheldestromen Rijkswaterstaat Zee & Delta</p>	Tijdens het gehele planproces
Een-op-één overleggen	Naast (individuele) gesprekken kan er ook behoefte zijn aan andere informatie voor overheden en andere omgevingspartijen. We stemmen samen af wat de wensen zijn en kunnen dan bijvoorbeeld langskomen om een presentatie te geven	Tijdens het gehele planproces; afspraak
Inbreng leveren via formele zienswijze procedure	Alle categorieën	Zomer 2024
Inbreng via de Projectatlas	Alle categorieën	Tijdens het gehele planproces
Persoonlijk contact	Alle categorieën	Zie contact informatie bij 4.2

Mocht u vinden dat uw organisatie of de organisatie die u vertegenwoordigt ontbreekt, dan horen we dat graag. Kijk in paragraaf 4.2 voor de contactinformatie.



3.6 Participatie activiteiten

3.6.1 *Informatieavond*

Voor burgers, bedrijven, bestuursorganen en maatschappelijke organisaties die niet direct door een reeds in bovenstaande tabel genoemde c.q. betrokken organisatie vertegenwoordigd worden, organiseren wij een informatieavond in Heinkenszand op dinsdag 28 november en in Terneuzen op woensdag 29 november. Deze avond is bij uitstek geschikt om hen die niet vertegenwoordigd worden door een andere organisatie te informeren en om vragen te beantwoorden. EZK en TenneT geven tijdens de informatieavond informatie over het project en de lopende onderzoeken en ontwikkelingen. Bezoekers kunnen persoonlijk met ons in gesprek gaan over hun zorgen en aandachtspunten, ideeën en suggesties voor bijvoorbeeld locatie- en tracéalternatieven, zodat we ook die mee kunnen nemen in de concept NRD.

Organisatie door Ministerie van EZK en TenneT

3.6.2 *Werksessie(s)*

EZK en TenneT organiseren in eind Q4 2023/Q1 2024 één of meerdere werksessies met een aantal omgevingspartijen. Deze overleggen zijn bedoeld voor direct betrokken partijen in en nabij het zoekgebied, die een relatief grote rol en/of grote belangen in relatie tot de stationslocatie- en tracéalternatieven hebben. Wij denken hierbij aan de deelnemers zoals genoemd onder 3.5. Vind u het van belang dat u of de organisatie die u vertegenwoordigt ook aan een werksessie deelneemt? Laat het ons dan weten. In de sessie(s) gaan we gezamenlijk op zoek naar de stationslocatie- en tracéalternatieven die we kunnen meenemen in de concept-NRD. We lichten daarbij ook toe welke mogelijkheden wij nu zien. We delen ook de informatie, die we tussentijds op andere manieren en via andere stakeholders hebben verzameld en kijken wat dit betekent voor de locatie- en tracéalternatieven (zie paragraaf 2.6). We leggen deelnemers die eerder waren betrokken uit wat er met de door hen aangeleverde ideeën tot dan toe gedaan is en welke ideeën verder onderzocht worden en welke niet. Ook voor de fase na de NRD denken we erover om (werk)sessies te organiseren. Hoe dit er precies uit gaat zien, beschrijven we t.z.t. in het geactualiseerde participatieplan.

Organisatie door Ministerie van EZK en TenneT

3.6.3 *Regio-overleggen en bestuurlijke overleggen*

Tijdens de fase rondom de NRD en vervolgens gedurende het gehele planproces organiseert EZK ambtelijke overleggen met TenneT en de betrokken Nederlandse overheden, zoals gemeentes, provincie(s) en waterschappen. Daarnaast vindt periodiek, vooral rondom de procedurele mijlpalen, bestuurlijk overleg plaats met bestuurders van deze betrokken Nederlandse overheidsorganen. Dit zal ook gebeuren voor het publiceren van de concept-NRD.

Belgische en Vlaamse overheden en omgevingspartijen zullen ook betrokken worden in deze projectprocedure. Daarover lopen op dit moment gesprekken met o.a. MOW Vlaanderen, VNSC en Haven Antwerpen-Brugge over de juiste structuur en werkvorm.

Organisatie door Ministerie van EZK



3.6.4 *Eén-op-één overleggen*

We hebben op dit moment omgevingspartijen geïnventariseerd waar we graag mee in gesprek zouden willen gaan (zie paragraaf 3.5). Met sommigen hebben we al contact gehad, met andere nog niet. Met alle partijen zoeken we contact om van gedachten te wisselen hoe zij betrokken willen worden. Wij denken dat een of meerdere individuele gesprekken een goede manier zouden kunnen zijn. Maar het is mogelijk dat deelname aan een werksessie een betere keuze is of dat er andere mogelijkheden zijn. Met deze partijen willen we graag bespreken welke informatie zij willen delen en welke wensen, zorgen en aandachtspunten er zijn. Ook staan we stil bij mogelijke locatie- en tracéalternatieven en geven we inzicht in tussentijdse resultaten. Ook na de fase van de NRD zullen we regelmatig met omgevingspartijen overleggen.

Organisatie door Ministerie van EZK en TenneT

3.6.5 *Inbreng leveren via reactie of zienswijzen*

De bovengenoemde participatieactiviteiten leveren 'informeel' informatie op die wordt meegenomen in het opstellen van de concept-NRD. Naast het meedenken en aanleveren van informatie tijdens de verschillende participatieactiviteiten is het mogelijk om een reactie in te dienen op de concept-NRD als deze ter inzage ligt. Aan de formele terinzagelegging van de concept NRD (en later ook andere ontwerpdocumenten of –besluiten) wordt opnieuw een informatiebijeenkomst gekoppeld. Volgens de huidige planning vindt deze plaats voor de zomer van 2024. De exacte datum van deze bijeenkomst is nog niet bekend. Tijdens de informatiebijeenkomst kunnen vragen worden gesteld over de stukken die ter inzage liggen en het verdere verloop van de procedure. De aankondiging van deze bijeenkomsten wordt t.z.t. onder meer gedaan in lokale nieuwsbladen, via eerdergenoemde websites en in de Staatscourant.

Organisatie door Ministerie van EZK

3.6.6 *Inbreng via de Projectatlas*

De Projectatlas is een online kaart die inzicht geeft in infrastructurele projecten. We zetten deze tool in om de omgeving te betrekken bij de zoektocht naar een tracé en een stationslocatie. We zetten de Projectatlas in verschillende fases in. De Projectatlas wordt in eerste instantie ingezet als een mogelijkheid om gebiedskennis op te halen uit de omgeving (naast de werksessies met professionele stakeholders). Anderzijds om het project en de ontwikkeling daarvan te presenteren. Van nu tot de zomer van 2024.

Tegelijkertijd met de werksessie(s) met de stakeholders zoals in paragraaf 3.6.2 is beschreven, publiceren we het zoekgebied voor de hoogspanningsverbinding en het hoogspanningsstation, samen met een aantal zoeklocaties die in een eerdere fase zijn onderzocht door TenneT. De omgeving kan tot maart 2024 via een online kaart het zoekgebied inzien, vragen stellen, zorgen en aandachtspunten aangeven of zelf ideeën over een stationslocatie of tracé inbrengen. Van maart tot juni 2024 worden alle ingebrachte suggesties uit de werksessie(s) en Projectatlas door TenneT onderzocht op haalbaarheid. De locaties die hieruit komen, worden in de Projectatlas gepubliceerd. U kunt hierop reageren. Bij de publicatie van de concept-NRD rond de zomer van 2024 wordt het participatieplan herzien. De inzet van de Projectatlas in de vervolgfase van het project wordt hierin meegenomen.

Organisatie door TenneT



3.6.7 *Persoonlijk contact*

Het is altijd mogelijk om persoonlijk contact met ons op te nemen. En als u dat wenst een afspraak voor een persoonlijk overleg te maken. Onze contactgegevens vindt u op de laatste pagina van dit plan en op de website www.tennet.eu/380kvzeeuwsvlaanderen.

3.6.8 *Synergie met andere projecten*

Omdat er in de omgeving van de hoogspanningsverbinding en het 380/150 kV-hoogspanningsstation Terneuzen meerdere procedures voor energieprojecten lopen, wordt er zoveel mogelijk gezocht naar synergie. Dat doen we niet alleen in de zoektocht naar een geschikt(e) locatie en tracé, maar bijvoorbeeld ook in communicatie en bijeenkomsten. Zo zal op informatieavonden voor het project nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding Zeeuws-Vlaanderen ook informatie te vinden zijn over de andere energieprojecten. Daarnaast worden regionale overleggen (waar wenselijk en mogelijk) gecombineerd en zal er ook tijdens andere gesprekken en werksessies altijd oog zijn voor de ontwikkelingen bij andere projecten.



4 Denk mee, we zien uw reactie graag tegemoet

In hoofdstuk 2 en 3 zijn het voornemen en het voorstel voor participatie toegelicht. We horen graag wat u vindt van het voornemen en het voorstel voor participatie.

Heeft u een reactie op het voornemen en voorstel voor participatie die u aan EZK en TenneT wilt meegeven? Deze kunt u vanaf 17 november 2023 tot en met 28 december 2023 indienen. Informatie over hoe u een reactie in kunt dienen, vindt u op de website van Bureau Energieprojecten: www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen.

4.1 Waarover kunt u meedenken?

U kunt ideeën, voorstellen, suggesties, ervaringen en kennis inbrengen. Hierbij kunt u denken aan de volgende vragen:

- Ziet u nog andere opties dan de locatie- en tracéalternatieven die in paragraaf 2.6 zijn genoemd?
- Kunt u zich vinden in de wijze waarop u wordt betrokken bij het proces?

4.2 Wat gebeurt er met uw inbreng?

Alle ideeën, voorstellen, suggesties, ervaringen en kennis worden door het projectteam van EZK en TenneT geïnventariseerd en beoordeeld op basis van de randvoorwaarden die beschreven staan in het voornemen (paragraaf 2.5). De reacties nemen we mee bij het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en het definitieve participatieplan voor deze fase.

Wilt u geen reactie indienen maar heeft u een vraag?

Neem dan contact op met het ministerie van EZK of TenneT via onderstaande gegevens:

Voor informatie over de inhoud en participatie van het project:

- TenneT
- 0800 – 83 66 388
- www.tennet.eu
- Omgevingsmanagers: Alex Meertens, Alex.Meertens@tennet.eu, +316 28 08 51 83 en Ineke Vink, Ineke.Vink@tennet.eu, +316 38 69 65 51

Voor informatie over de procedure, documenten en participatie van het project:

- Bureau Energieprojecten
- 070 - 379 89 79
- www.rvo.nl/zeeuws-vlaanderen
- bureauenergieprojecten@minezk.nl
- Ministerie van EZK: Suzan van Kruchten (projectleider) en Laurens den Ouden (plaatsvervangend projectleider)